

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาริยมรรค ๘ ที่เหมาะสมกับการพัฒนาเยาวชน มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาริยมรรค ๘ ตามในคัมภีร์พระพุทธศาสนา (๒) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันของเยาวชนไทย (๓) เพื่อศึกษาแนวทางการนำริยมรรค ๘ มาพัฒนาเยาวชนไทย ผลการวิจัยพบว่า

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ หลักอริยมรรคมีองค์ ๘ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทภายใต้การศึกษา ๔ ประการ คือ (๑) กรอบแนวคิดหลักอริยมรรค ๘ คือ กระบวนการในการแสวงหาความจริงหรือ สัจธรรมของพระพุทธเจ้า จุดแรกที่น่าไปสู่การแสวงหาสัจธรรมของพระพุทธเจ้า คือ การ สังเกตข้อเท็จจริงเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ทุกคนต้องเกิดแก่เจ็บและตายทั้งสิ้น (๒) ความหมายของ หลักอริยมรรค ๘ หมายถึง ความหมายของ“มรรค” คือ ความหมายตามศัพท์ ความหมาย ตามนัยของพุทธศาสนาเถรวาท และความหมายตามแนวคิดของผู้รู้ทางพุทธศาสนาเถรวาท “มรรค” หรือ “มรรคา” คือแนวทางในการปฏิบัติ หรือแนวทางการดำเนินชีวิต อันจะนำไปสู่ ทางแห่งความพ้นทุกข์ ความดับทุกข์ (๓) ลักษณะองค์อริยมรรค ๘ หลักการดำเนินชีวิตตาม ทางสายกลาง เป็นหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาเรียกว่า มรรค คือทางดำเนินชีวิตถือเป็น พรหมจริยะ คือเป็นจริยธรรมอันประเสริฐรวมกัน เป็นพรหมจริย คือ หลักการดำเนินชีวิตที่ ประเสริฐ ซึ่งได้แก่ มรรคมีองค์ ๘ ประการรวมเป็นส่วนประกอบ ๓ ส่วน คือ ศีล สมาธิ ปัญญา (๔) องค์ประกอบของอริยมรรค ๘ มี ๘ ด้าน คือ สัมมาทิฐิ (ความเห็นถูก) สัมมาสังกัปปะ

(ความคิดถูก) สัมมาวาจา (การพูดถูก) สัมมากัมมันตะ (การทำงานถูก) สัมมาอาชีวะ (การประกอบอาชีพถูก) สัมมาสติ (ความระลึกถูก) และสัมมาสมาธิ (ความตั้งมั่นถูก)

๕.๑.๒ สภาพปัญหาปัจจุบันของเยาวชนไทย นับว่ามีความสำคัญต่อความเจริญของประเทศ ตามความหมายและความสำคัญของเยาวชน คือ บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๑๔-๑๘ ปี ที่มีพัฒนาการตั้งแต่การศึกษา การคบเพื่อน และสังคม ความต้องการของเยาวชนอยู่ที่คำนึงถึงทำให้สภาพของเยาวชนค่อนข้างเน้นหนักวัตถุนิยมมากกว่าที่จะแสวงหาสัจธรรมก่อให้เกิดปัญหาขึ้นมากมายเพราะเยาวชนมีจุดอ่อน เนื่องด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์จึงอาจตกเป็นทาสของความโลภ โกรธ หลง เพราะลักษณะของปัญหาเยาวชนเกิดจากครอบครัวเพื่อน และสังคมรอบข้าง อันเป็นปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนไทยจากการศึกษาในเบื้องต้น สามารถสรุปปัญหาปัจจุบันของเยาวชนไทยได้ ดังนี้

๑. ปัญหาเกิดจากครอบครัวที่ขาดความอบอุ่นมีการทะเลาะวิวาทกันบ่อย ๆ บิดา มารดา ชอบเล่นการพนัน ดื่มสุรา หรือครอบครัวที่แตกแยกทำให้เยาวชนมีนิสัยกระด้างเป็นคนเกร เจ้าอารมณ์ เพื่อหาทางชดเชยสิ่งที่ขาดไป

๒. ปัญหาการรวมกลุ่มของเยาวชนและประพฤติตนไปในทางเสียหาย เช่น ปัญหาเรื่องบุรี สุรา การพนัน ยาเสพติด ยาบ้า ยาอี เฮโรอีน ฯลฯ

๓. ปัญหาที่เกิดจากสภาพของสังคมและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจบีบคั้นทำให้บิดา มารดาไม่มีเวลาจะอบรมสั่งสอน ขัดเกลา หรือมีที่อยู่อาศัยในแหล่งเสื่อมโทรมทำให้เกิดการมั่วสุมในอบายมุขต่างๆ

๔. ปัญหาที่เกิดจากสถานเริงรมณ์ เช่น ผับ บาร์ ดิสโก้เทค อาบ อบนวด ซ่อง เป็นสิ่งล่อใจให้เยาวชนที่อยู่ในวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่ชอบแสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ทั้งชอบสนุกสนานเข้าไปใช้บริการจนเกิดปัญหาเรื่องเพศ

๕. ปัญหาการหลงใหลของอารยธรรมต่างประเทศ เช่น การแต่งกายด้วยของราคาแพง ความฟุ้งเฟ้อ สื่อลามก การกระทำผิดประเพณี และศีลธรรมอันดีงามของชาติไทย ทำให้เยาวชนนำมาเลียนแบบ

๖. ปัญหาผู้ใหญ่ทำเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีให้เด็กเยาวชนได้เห็นทำให้เยาวชนเกิดพฤติกรรมเลียนแบบผู้ใหญ่ เช่น ประพฤติผิดศีลธรรม กิริยาจาหยาบคายมีความโหดร้ายและทารุณ เป็นต้น

ดังนั้นสภาพปัญหาปัจจุบันของเยาวชนไทย นับว่ามีความสำคัญต่อความเจริญของประเทศตามความหมายและความสำคัญของเยาวชน คือ บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๑๔-๑๘ ปี ที่มีพัฒนาการตั้งแต่การศึกษา การคบเพื่อน และสังคม ความต้องการของเยาวชนอยู่ที่ค่านิยมจึงทำให้สภาพของเยาวชนค่อนข้างเน้นหนักวัตถุนิยมมากกว่าที่จะแสวงหาสัจธรรมก่อให้เกิดปัญหาขึ้นมากมายเพราะเยาวชนมีจิตอ่อน เนื่องด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์จึงอาจตกเป็นทาสของความโลภ โกรธ หลง เพราะลักษณะของปัญหาเยาวชนเกิดจากครอบครัว เพื่อน และสังคมรอบข้าง อันเป็นปัญหาการกระทำผิดของเยาวชนไทยที่จะต้องได้รับความดูแลเอาใจใส่จากบิดามารดา และบุคคลที่เกี่ยวข้อง มาช่วยกันพัฒนาเยาวชนให้เกิดประพฤติดี และไม่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม

๕.๑.๓ การนำหลักอริยมรรค ๘ มาพัฒนาเยาวชนไทย อันประกอบไปด้วย (๑) การพัฒนาเยาวชนที่เหมาะสมตามหลักอริยมรรค ๘ การพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งเยาวชนซึ่งการอบรมได้ใช้แบบพุทธภavanaได้แก่ ด้านกาย ด้านศีล ด้านจิต และด้านปัญญาครบทั้ง ๔ ด้าน ซึ่งเป็นหัวใจใหญ่ของพระพุทธศาสนาในด้านหลักคำสอนการอบรมพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนนั้น เป็นการ ฝึกอบรมให้เยาวชนมีความเข้มแข็งอดทนต่อการเปลี่ยนแปลง และยั่วเย้า การทำทนายจากเทคโนโลยีในปัจจุบัน (๒) แนวทางการปฏิบัติพัฒนาเยาวชนตามอริยมรรค ๘ คือปัญหาของเยาวชนไทยเกิดจากสาเหตุที่สำคัญ ๖ ประการ คือ ๑) ปัญหาเกิดจากครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น ๒) ปัญหาการรวมกลุ่มของเยาวชนและประพฤติดนปไปในทางเสียหาย ๓) ปัญหาที่เกิด

จากสภาพของสังคมและสิ่งแวดล้อม ๔) ปัญหาที่เกิดจากสถานเริงรมณ์ ๕) ปัญหาการหลังไหล
ของอารยธรรมต่างประเทศ ๖) ปัญหาผู้ใหญ่ทำเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี นามรรคมืองค์ ๘ ได้แก่
๑. สัมมาทิฐิ เห็นชอบ คือ เยาวชนจะต้องรู้เข้าใจ ถูกต้อง เห็นตามที่เป็นจริงไม่หลงเห็นผิดในการ
ทำความชั่ว ๒. สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ คือ คิดสุจริตตั้งใจทำสิ่งที่ดีงาม ละเว้นทำความชั่ว
๓. สัมมาวาจา เจรจาชอบ คือ กล่าวคำสุจริต ไม่เป็นโทษต่อตนเองและผู้อื่น ๔. สัมมากัมมันตะ
กระทำชอบ คือ ทำการที่สุจริตทั้งกาย วาจา และใจ ๕. สัมมาอาชีวะ อาชีพชอบ คือ ประกอบ
สัมมาชีพหรืออาชีพที่สุจริต ละเว้นอบายมุข ๖. สัมมาวายามะ พยายามชอบ คือ เพียรละชั่ว
บำเพ็ญดีต่อสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา เป็นต้น ๗. สัมมาสติ
ระลึกชอบ คือ ทำการด้วยจิตสำนึกเสมอ ไม่เผลอพลาดพลั้งไปทำความชั่ว ๘. สัมมาสมาธิ ตั้งจิต
มั่นชอบ คือ คุมจิตใจแน่วแน่มั่นคง ไม่ฟุ้งซ่านตามคำชวนให้เสียสมาธิไปประกอบสิ่งที่ไม่ดี

เมื่อเยาวชนเดินทางดำเนินตามอริยมรรค ๘ ประการ คือ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ
สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ จึงเรียกว่า
อริยมรรคมี องค์ ๘ เป็นหลักธรรมสำคัญซึ่งเป็นหลักปฏิบัติที่นำพาบุคคลผู้ปฏิบัติให้บรรลุญาณ
ธรรม คือ ความเป็นพระอริยบุคคล ๔ จำพวก ได้แก่ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระ
อนาคามี และพระอรหันต์ ทำให้พ้นจากทุกข์ในสังสารวัฏทั้งปวง (๓) สถาบันที่เกี่ยวข้องกับ
การพัฒนาเยาวชนไทยตามหลักอริยมรรค ๘ ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา
สถาบันพระพุทธศาสนา (๔) การฝึกเยาวชนให้เป็นคนดีของสังคมตามหลักอริยมรรค ๘ อาศัย
การฝึก ๔ วิธี คือ ๑) โดยวิธี ละมุนละม่อม ๒) โดยวิธีรุนแรง ๓) ฝึกผสมทั้งวิธี ละมุนละม่อม
และวิธีรุนแรง และ ๔) ถ้าฝึกไม่ได้ทั้ง ๓ วิธีการดังกล่าวมาแล้วนั้น ก็ปล่อยให้ไปไปตาม
ระเบียบ กติกา ของสังคม (๕) ผลที่ได้รับจากการปฏิบัติที่เหมาะสมของเยาวชนตามหลัก
อริยมรรค ๘ จะทำให้เยาวชนในสังคมไทยมีเป้าหมาย ที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปคือ เยาวชน
เป็นคนดีและคน เก่ง โดยมี ความหมาย ครอบคลุม การพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่
เหมาะสม คือ เป็นผู้ที่ไม่เบียดเบียนตนเอง เช่น มีพฤติกรรมรักษาสุขภาพอนามัยส่วนบุคคล ไม่

สูบบุหรี่ ไม่เล่นการพนัน เป็นต้น) เป็นผู้ที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เช่น มีพฤติกรรมซื่อสัตย์ ไม่ก้าวร้าวต่อผู้อื่น ทำตามระเบียบโรงเรียน เป็นต้น ทำให้เยาวชนได้ปฏิบัติตามหลักธรรมในอริยมรรคมีองค์ ๘ ได้ชื่อว่า ดำเนินตามทางสายกลาง หรือเรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา ข้อปฏิบัติอันเป็นทางสายกลาง ย่อมประสบผลสำเร็จ คือ ยังมรรค ผล นิพพานให้เกิดขึ้นได้

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามอริยมรรค ๘ เห็นว่าต้องใช้แนวพุทธศาสตร์ แห่งปัญญาเป็นหลักในการพัฒนา กล่าวคือ หลักแห่งไตรสิกขา อันได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา ตลอดจนใช้นโยบายของรัฐเป็นกรอบ กล่าวคือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศาสนาและวัฒนธรรมต้องประสานความร่วมมือ ในการกำหนดนโยบายและแผนงานต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ แห่งปัญญาข้างต้น การศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมมรรคมีองค์ ๘ ร่วมประกอบการพิจารณาสร้างกรอบแนวนโยบายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เห็นความสำคัญของเยาวชน เพื่อเป็นกรอบยึดถือแนวทางการปฏิบัติให้กับกลุ่มวัยรุ่น หรืออาจจะใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาสถาบันองค์กรที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น เช่น การสร้างค่ายคุณธรรม การเข้าร่วมอบรมศีลธรรมประจำปีของมหาวิทยาลัยทุกชั้นปีอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง หรือภาคเรียนละ ๑ ครั้ง ในส่วนองค์กรของศาสนา วัด และสำนักปฏิบัติธรรม มูลนิธิหรือชมรมทางพุทธศาสตร์สามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ ไปพิจารณาจัดกิจกรรมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธศาสนา

แนวทางการดำเนินชีวิต และจัดกิจกรรมเน้นการปฏิบัติด้านการกระทำตามแนววิถีพุทธให้มากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ด้านการกระทำของเยาวชนจะปฏิบัติน้อยจึงเป็นที่น่าเป็นห่วง ถ้าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องปล่อยปละละเลยไม่เห็นความสำคัญในการปฏิบัติตามแนวที่ถูกต้องอาจทำให้เกิดความเสียหายและสูญเสียทรัพยากรบุคคลอันมีค่าในที่สุด แสดงให้เห็นว่า

กระบวนการเรียนการสอนมุ่งเน้นด้านวิชาการความรู้มากกว่าการปฏิบัติทางด้านจิตวิญญาณของวัยรุ่นต่างมุ่งท่องตำราเพื่อให้สอบผ่านตามระดับชั้น จนกระทั่งออกจากระบบโรงเรียนหรือสถาบันไป ส่วนจิตสำนึกทางจริยธรรม ศีลธรรมคุณธรรมต้องแสวงหาเองจากภายนอก อย่างนี้แน่นอนแล้วความล้มเหลวทางจิตวิญญาณย่อมเกิดขึ้นเป็นปัญหาสืบต่อไป หากไม่หันมาให้ความสำคัญกับการแก้ไข

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

(๑) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของเยาวชนระดับอุดมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นหรือมัธยมศึกษาตอนปลายในพื้นที่เป้าหมายให้มากขึ้น

(๒) ควรศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงเกี่ยวกับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมในการศึกษาเยาวชนในระดับอุดมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นหรือมัธยมศึกษาตอนปลายในพื้นที่ เป้าหมาย

(๓) ควรศึกษาวิเคราะห์ ค้นหาหลักอริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ ในพระไตรปิฎกที่ได้จากแหล่งต่างๆ เพื่อว่า ข้อมูลตรงกันหรือแตกต่างกันในด้านใด เพื่อจะได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญชำนาญในด้านพระไตรปิฎกเป็นผู้สำรวจตรวจสอบและแก้ไข และเป็นฐานข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

(๔) ควรศึกษาวิเคราะห์ สติปัฏฐาน ๔ หลัก กาย เวทนา จิตและธรรม เปรียบเทียบกับพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ซึ่งอยู่ในหมวดอื่นที่ผู้ศึกษาไม่ได้นำมาวิจัย